

Titulli i lëndës: MJEKËSIA E PUNËS

Informatat themelore për lëndën	
Njësia akademike:	Fakulteti i Mjekësisë
Titulli i lëndës:	MJEKËSIA E PUNËS
Niveli:	Studime Themelore të Integruara
Statusi i lëndës:	Obligative
Viti i studimit:	Viti i 5-të Semestri i 2-të
Numri i orëve në javë:	1 (L) + 2 (U)
Kreditë ECTS:	3 ECTS
Koha/Vendi:	Amfiteatri IKSHPK Sipas orarit.
Mësimdhënësi:	Naim Jerliu
Të dhënat kontaktuese:	naim.jerliu@uni-pr.edu ; Ndërtesa e IKSHPK, Kati 4.
Përshkrimi i lëndës:	<p>Lënda prezanton parimet themelore të punës dhe shëndetit dhe të mjekësisë së punës.</p> <p>Përshkruhet një skemë e gjerë për të njohur, diagnostikuar dhe menaxhuar një sërë problemesh shëndetësore të lidhura me punën. Për më tepër, kjo lëndë përqendrohet në promovimin dhe ruajtjen e shëndetit dhe aftësisë për punë të punëtorit dhe shoqërisë punuese.</p> <p>Lënda mbulon temat e mëposhtme: parimet themelore, ndikimin e punës në shëndet, efektin e shëndetit në punë, dhe promovimin e shëndetit. Ajo siguron informacion mbi këto tema dhe synon të rrisë ndërgjegjësimin dhe njohuritë rreth rreziqeve në vendin e punës dhe të ndihmojë profesionistët e shëndetit për të mbrojtur shëndetin e punëtorëve dhe jetën e tyre. Gjithashtu, synohet të rritet interesimi i studentëve të mjekësisë në këtë fushë dhe të inkurajohen ata që të konsiderojnë mjekësinë e punës si një karrierë.</p>
Qëllimet e lëndës:	<p>Qëllimet e kësaj lënde janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - t'u sigurojë studentëve të mjekësisë njohuri të mjaftueshme dhe aftësi dhe qëndrime të përshtatshme në trajtimin e çështjeve të lidhura me punën për t'i lejuar ata të funksionojnë në mënyrë efektive si profesionistë të shëndetit në një shoqëri në zhvillim dhe një botë të punës të ndryshueshme. - të informojë dhe t'i bëjë studentët entuziastë për specializimin dhe fushën e mjekësisë së punës dhe t'i inkurajojë ata që ta konsiderojnë mjekësinë e punës si karrierë. - të sigurojë mësimdhënie të mjekësisë së punës të harmonizuar me standardet në programet universitare të studimeve mjekësore nëpër vendet e BE-së.
Rezultatet e pritshme të nxënies:	Objektivat janë që deri në fund të këtij moduli studenti të jetë në gjendje të:

	<ul style="list-style-type: none"> - kuptojë rëndësinë e punës dhe mjedisit më të gjerë për shëndetin dhe sëmundjen (Njohuri) - kuptojë ndikimin e shëndetit dhe sëmundjes në pjesëmarrjen në jetën e përditshme dhe në punë (Njohuri) - marrë një histori (anamnezë) të punës (profesionale) (Aftësi) - përshkruajë strukturën dhe rolin e shërbimeve të shëndetit në punë dhe mjekëve të punës (Njohuri) - vlerësojë perspektivat e ndryshme të kërkuara nga qasja e shëndetit në punë (Qëndrimet) - përshkruajë agentët të rëndësishëm (kimik, fizik, biologjik, psikosocial) dhe rëndësinë e tyre për zhvillimin e sëmundjeve në jetën profesionale (në punë) (Njohuri) - analizojë punën dhe vendet e punës nga perspektiva e mjekësisë së punës në lidhje me rrezikun për sëmundje dhe aftësinë e punës të reduktuar në përgjithësi, por edhe për individët me dobësi (vulnerabilitet) të veçantë (Njohuri, aftësi) - përdorë burime të mëtejshme dhe të dijë se ku të kërkojë ndihmë të specializuar (Njohuri, aftësi) - shpërndajë këshilla të përshtatshme tek pacientët e vet për aftësinë e kufizuar, rregullimin në vendin e punës dhe rehabilitimin në vendin e punës (Njohuri, aftësi) - pranojë përgjegjësinë ndaj parandalimit dhe raportimit të sëmundjes në punë dhe promovimit të shëndetit në punë (Qëndrimet) - ketë njohuri për aspektet ligjore dhe të menaxhojë problemet etike të çështjeve të lidhura me punën (Njohuritë, aftësitë)
--	---

Obligimet e studentit (duhet të jetë në përputhje me rezultatin e nxënies të studentit)

Aktiviteti	Orët	Ditë / Javë	Gjithsej
Ligjërata	1	15	15
Ushtrime / Punë Praktike	2	15	30
Punë terreni/ Vizita në vend pune	4	1	4
Test, seminar, prezentime	1	1	1
Detyrë shtëpie	1	15	15
Vetë-studim (bibliotekë ose shtëpi)			4
Përgatitja për provimin përfundimtar			4
Koha e vlerësimit (testi, kuizi, provimi përfundimtar)			2
Total			75/3 ECTS
Metodat e mësimdhënies:	<i>Ligjërata, ushtrime praktike, punë projekti / seminar, detyra shtëpie individuale, vizitë në vendin e punës. Përfshihen materiale mësimore tradicionale dhe të vetë-drejtuar, të bazuara në internet.</i>		
Metodat e vlerësimit:	· Vijueshmëria dhe pjesëmarrja aktive në klasë: 20%		

	<ul style="list-style-type: none"> · Projekte / detyra individuale: 20% · Provimi përfundimtar: 60% <p>Detyrat do të vlerësohen në bazë të përmbajtjes, organizimit dhe cilësisë së shkrimit.</p>
Literatura primare:	<p>Naim Jerliu. Mjekësia e punës: Konceptet themelore (Përmbledhje ligjëratash), Prishtinë, 2022</p> <p>Joseph LaDou, Robert Harrison. Current Occupational & Environmental Medicine. 6th Edition, McGraw Hill, 2021</p>
Literatura shtesë:	<p><i>Burime tekstesh të tjera</i></p> <p>Tee L. Guidotti M.D. M.P.H. The Handbook of Occupational and Environmental Medicine. 2nd edition. ABC-CLIO, 2020</p> <p>Finlay Dick, Julia Smedley, Steven Sadhra (Ed.) Oxford Handbook of Occupational Health. 2nd Edition, OUP Oxford, 2013</p> <p>Raymond Agius, Anthony Seaton. Practical Occupational Medicine. 2nd Ed. Hodder Education, 2005</p> <p>David Snashall, Dipti Patel (Ed.). ABC of Occupational and Environmental Medicine. 3rd Edition, Wiley, 2012</p> <p>David Soo Quee Koh, Ken Takahashi (Ed). Textbook Of Occupational Medicine Practice (3rd Edition). World Scientific Publishing Company. 2011</p> <p>Principles, Practice, Populations, and Problem-Solving, 2nd Edition</p> <p>Harrington JM, Aw TC, Gardiner K. Pocket Consultant: Occupational Health – 5th Edition, Wiley-Blackwell, 2006</p> <p>Linda Rosenstock, Mark Cullen, Carl Brodken, and Carrie Redlich. Textbook of Clinical and Environmental Medicine, 2nd Edition, 2004.</p> <p>William N Rom and Steven B. Markowitz. Environmental & Occupational Medicine, 4th Edition, 2007.</p> <p><i>Materiale mësimore të bazuara në internet</i></p> <p>European Module for Undergraduate Teaching of Occupational Medicine https://emutom.eu/</p> <p>Raymond Agius. Index of Educational Resources: Occupational and Environmental Medicine and Health http://agius.com/hew/resource/index.htm</p> <p>Dr. Tee Guidotti. Occupational and Environmental Medicine www.teeguidotti.com</p>

	<p>International Labour Organization (ILO), Your health and safety at work (series). http://www.ilo.org/safework/info/instr/WCMS_113080/lang--en/index.htm</p> <p>Workers' Health Education https://webcommunities.hse.gov.uk/connect.ti/riskeducation/view?objectId=62665</p> <p><i>Veqëza</i></p> <p>The European Association of Schools of Occupational Medicine (EASOM) http://www.easom.org</p> <p>European Agency for Safety and Health at Work http://osha.europa.eu/en/about</p> <p>International Labour Organization (ILO) www.ilo.org</p> <p>WHO. Occupational health https://www.who.int/health-topics/occupational-health</p> <p>The International Commission on Occupational Health (ICOH) http://www.icohweb.org/site/homepage.asp</p> <p>Occupational health and safety. https://ohsonline.com/Home.aspx</p>
--	---

Plani i hartuar mësimor

Java	Titulli i temës / ligjëratës
Java 1:	<p>Hyrje e përgjithshme për punën dhe shëndetin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përkufizimet - Rëndësia e mjekësisë së punës - Marrëdhëniet midis punës dhe shëndetit - Tregu evropian / kosovar i punës
Java 2:	<p>Puna dhe shëndeti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shëndeti dhe siguria në punë - Legjislacioni Evropian - Shëndeti dhe siguria në punë - Legjislacioni i Kosovës - Struktura dhe roli i shërbimeve shëndetësore në punë dhe detyrat e mjekëve të punës
Java 3 :	<p>Puna dhe shëndeti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shtrirja e problemit: aksidentet, sëmundjet profesionale, mungesat në punë - Pyetjet kryesore për të ardhmen: PARP (WARP) - Marrja e një historie (anamneze) profesionale (të punës) - Etika

Java 4:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezantimi - Agjentë toksikologjikë dhe kimikatet <p>Përkufizimet dhe konceptet themelore, Burimet e rrezikut, rrugët e ekspozimit, hyrja / thithja, metabolizmi, vlerësimi i ekspozimit, monitorimin biologjik dhe i ambientit</p> <p>Toksikologjia në punë e fibrave minerale, metaleve, gazrave, asfiksuesve, irituesve, tretësve organikë</p> <p>Parandalimi</p>
Java 5:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agjentët biologjikë <p>Përkufizimet, profesionet me ekspozimin ndaj agjentëve biologjikë</p> <p>Përmbledhje e rreziqeve kryesore biologjike dhe efekteve të tyre mbi njerëzit</p> <p>Parandalimi</p>
Java 6 :	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <p>Siguria dhe shëndeti në punë në emergjencat e shëndetit publik</p> <p>Masat e shëndetit publik dhe sociale në vendin e punës në kontekstin e emergjencave të shëndetit publik</p> <p>Parandalimi, identifikimi dhe menaxhimi i infeksionit të punonjësit shëndetësor në kontekst të emergjencave shëndetësore publike</p>
Java 7:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agjentët fizikë <p><u>Zhurma:</u> Pasqyrë e fizikës së zërit dhe njësitë e matjes, fiziologjia bazë e veshit dhe efektet e zhurmës.</p>
Java 8:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agjentët fizikë <p><u>Vibrimi:</u> Përmbledhje e fizikës së dridhjeve dhe efektet e saj shëndetësore në gjithë trupin dhe lokalisht.</p> <p><u>Klima:</u> Hyrje në përgjigjet e njeriut ndaj mjedisit termik dhe mënyrat për ta vlerësuar atë.</p> <p><u>Rrezatimi:</u> Hyrje në spektrin elektromagnetik dhe brezat e ndryshëm të rrezatimit jo-dhe jonizues.</p>
Java 9:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fizika (Ergonomia) <p>Kërkesat fizike</p> <p>Dhimbja jospesifikë e mesit (belit)</p> <p>Këshillimi i punëtorit dhe parandalimi</p>
Java 10:	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aspektet psikosociale / mendore <p>Përkufizimet</p> <p>Çrregullime mendore të lidhura me Punën</p> <p>Faktorët e rrezikut psikosocial</p>
Java 11 :	<p>Efeksi i punës në shëndet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vlerësimi dhe menaxhimi i rrezikut në vendin e punës - Rreziqet e shëndetit dhe sigurisë për mjekët në mjedisin klinik

Java 12 :	Efekti i shëndetit në punë (Fitness për punë) - <i>Hyrje: ndikimi, pozitiv dhe negativ, i shëndetit në punë.</i> Pasojat e sëmundjes (kronike), modeli ICF, Arsytimi klinik dhe vendimmarrja Aktivitete që vlerësojnë aftësinë për punë dhe pjesëmarrjen, Ndërhyrjet dhe mbështetja aktive Parandalimi
Java 13 :	Promovimi i shëndetit në vendin e punës - Përkufizimet - Historiku - Modeli evropian i referimit për promovimin e shëndetit në vendin e punës
Java 14 :	Promovimi i shëndetit në vendin e punës Analiza e treguesve negativë të shëndetit në një mjedis konkret pune (incidenca e pushimit mjekësor, lëndimet e lidhura me punën dhe paaftësia) Formulimi i një propozimi për masat e duhura për të zvogëluar ose eliminuar treguesit negativë Diskutime të rasteve, seminare të bazuara në probleme dhe vizita studimore
Java 15 :	Vlerësimi dhe diskutimi i përgjithshëm i lëndës dhe detyrave gjatë semestrit dhe përgatitja për provimin përfundimtar

Politikat Akadematike dhe Kodi i Sjelljes

Telefonat mobil / të mençur dhe pajisje të tjera elektronike duhet të jenë të fikur (ose në vibrim) dhe të mos shihen gjatë kohës së mësimin.

Laptopët dhe kompjuterët tabletë janë të lejuar vetëm për përdorim në heshtje; ndalohen aktivitetet e tjera të tilla si kontrollimi i postës elektronike personale ose shfletimi i internetit, përderisa kjo nuk kërkohet si pjesë e aktivitetit mësimor dhe detyrave në klasë.